Dezavantajlı Grupların Adalete Erişiminin Güçlendirilmesi Projesi

İhtiyaç Analizi Toplantısı Sonuç Raporu.

4-5 Eylül 2021

İçindekiler

Katılımcılar: 2

1. Günün çıktıları: 2

a. Anket Sonuçları 3

b. Adalete Erişimde Sorun Alanları (Grup Çalışması) 4

Çalışma Gruplarının Ortak Yanıtları 10

2. Günün Çıktıları 11

a. SWOT Analizi 11

b. Harita Çalışması 12

Sonuç 17

Ekler 18

websitesi: www.esithaklar.org

e-mail: esithaklar@gmail.com

adres: Ağa Çırağı Sokak, Pamir Apartmanı, No:7/1, Gümüşsuyu/Beyoğlu/ İSTANBUL

Katılımcılar:

- Adil Yargılanma Hakkına Erişim Derneği – Adana
- Anka Üreten Kadın Derneği - Mersin
- Biz Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Araştırmaları Derneği - Antalya
- Engelli Kadın Derneği - Ankara
- Engelsiz Bileşenler Federasyonu – Diyarbakır
- Göç ve İnsani Yardım Vakfı - Diyarbakır
- Hayata Destek Derneği Mardin Şubesi
- İşitme Engelliler ve Aileleri Derneği – İstanbul
- Lider Kadın Derneği - Mardin
- Mersin Yedi Renk Lezbiyen Gey Biseksüel Trans Eğitim Araştırma ve Dayanışma Derneği
- Özgürlük İçin Hukukçular Derneği – Genel Merkez (Diyarbakır)
- Roman Hakları Derneği – Ankara
- Rosa Kadın Derneği - Diyarbakır
- SENEX Yaşlanma Çalışmaları Derneği
- Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği – Genel Merkez (Ankara)
- Sosyal Yardımlaşma Rehabilitasyon ve Adaptasyon Merkezi – Diyarbakır
- Süryani Dernekler Federasyonu - Mardin [1]
- Toplumsal Cinsiyet ve Hukuk Çalışmaları - Adana
- Yaşam Bellek Özgürlük – Eskişehir
- Adana Barosu
- Ankara Barosu
- Diyarbakır Barosu
- Mardin Barosu
- Dr. Ceren Akçabay
- Av. Tuğçe Duygu Köksal

1. **Günün çıktıları:**

Toplantının ilk gününde, toplantı öncesi katılımcılarla paylaşılan "İhtiyaç Analizi Anketi" sonuçları değerlendirilmiştir. Akabinde "Adalete Erişimde Sorun Alanları" başlıklı oturumda katılımcılar üç gruba ayrılarak "Adalete Erişim", "Haklara Dair Farkındalık" ve "Yargıya Güven Başlıklarını" Politik-Ekonomik-Sosyal-Teknolojik ve Hukuki açılardan değerlendirmişlerdir.

[1] SÜDEF toplantıya fiziksel katılım sağlayamamış ancak faaliyet konusu hakkında açıklayıcı bir metinle katkı sunmuştur.

a. Anket Sonuçları

1. Toplantıya katılım sağlayan kurumların %60'ı birden fazla ilde faaliyet göstermektedir. Anket sonuçlarına göre STÖ'ler faaliyetlerini bölgelerine yayma çabası içerisindedir. Bu durum hem Projenin iş birliklerini sağlamak/artırmak hedefi bakımından hem de etkililiği bakımından önemli katkı sunacaktır. Birden fazla seçim hakkı bulunan sorunun[2] cevaplarına göre katılımcı STÖ'lerin çoğunluğu kadın ve çocuklarla çalışmaktadır. Daha sonra hedef gruplar;

a. Engelliler,
b. Mülteciler,
c. Etnik gruplar,
d. LGBTİ+lar,
e. Din/inanç grupları
f. Yaşlılar

şeklinde sıralanmaktadır. Katılımcı STÖ'ler zaman zaman kendi hedef grupları dışındaki gruplara da çeşitli destekler vermektedir.

2. Yine birden fazla seçeneğin işaretlenebildiği ilgili soruda[3] katılımcılar en çok aşağıdaki çalışmaları yaptıklarını belirtmişlerdir:

a. Hukuki destek ve hukuki bilgilendirme,

b. Uluslararası mekanizmalara/kurumlara raporlama,

c. Kurumlar arası işbirliğinin geliştirilmesi[4]

d. Kapasite geliştirme

e. Veri toplama

f. Anket sonuçlarına göre stratejik davalama, dava izleme, yerel ve uluslararası mekanizmalara başvuru yapmak zayıf yönler olarak ortaya çıkmıştır.

3. Kurumsal kapasite değerlendirilmesine ilişkin sorulara verilen cevaplar yürütülen faaliyetler ile ilgili sonuçlarla paralellik taşımaktadır.

[2] Kurumunuz aşağıda belirtilen dezavantajlı gruplardan hangileri ile çalışmaktadır
[3] Kurumunuz, ilgili dezavantajlı grubun adalete erişiminin güçlendirilmesi için hangi faaliyetleri yürütüyor
[4] Her ne kadar cevaplar arasında iş birliği öne çıkmışsa da toplantıda bu konunun eksikliğinin altı katılımcılar tarafından defalarca çizilmiştir.

4. Yalnızca bir STÖ düzenli olarak saha ziyaretleri yaptıklarını belirtmiştir. Diğer STÖ'ler projelerdeki ihtiyaçlar ya da aldıkları başvurular üzerinden düzensiz saha ziyaretleri yapmaktadır. Saha ziyaretleri yapılması kurumların zayıf yönlerinden biri olarak dikkat çekmektedir.

5. STÖ'lerin büyük çoğunluğu başvuruların ya doğrudan/yüz yüze ya da telefonla yapıldığını belirtmiştir.

7. STÖ'lere yapılan başvurularda başvuruculara hukuki destek dışında kalan konularda, kurumların kapasite eksikliği göze çarpmaktadır. Proje hedeflerinden işbirliği bu noktada yine önemli bir başlık olarak karşımıza çıkmaktadır.

8. Kurumsal kapasite geliştirme hususunda katılımcılar en çok izleme-raporlama konusunda ve sonrasında sırasıyla, stratejik davalama, işbirliği ve eğitici eğitimleri başlıklarında kendilerini geliştirmek istemektedir.

9. Kurumların yarısının ortak çalışma yürüttüğü bir STÖ bulunmamaktadır.

Anket sonuçları uyarınca, kurumların en çok destek ihtiyacı duyduğu konular;

10. Kurumlar arası işbirliğinin geliştirilmesi,

11. İzleme-raporlama,

12. Stratejik davalama

olarak öne çıkmıştır. Bu başlıklar proje hedefleriyle de paralellik göstermektedir.

b. Adalete Erişimde Sorun Alanları (Grup Çalışması)

Bu çalışmada katılımcılar üç gruba ayrılarak, **"Yargıya Güven, Haklara Dair Farkındalık ve Adalete Erişim"** başlıklarında PES(L)T[5] analizi çalışması yapmışlardır.

I. Grup

Bir numaralı grupta kolaylaştırıcılığı Tuğçe Duygu Köksal üstlenmiş, notları Eşit Haklar İçin İzleme Derneği adına Esma Yaşar almıştır.

Grup Katılımcıları:

- Engelsiz Bileşenler Federasyonu – Diyarbakır
- Göç ve İnsani Yardım Vakfı - Diyarbakır
- Hayata Destek Derneği Mardin Şubesi
- İşitme Engelliler ve Aileleri Derneği – İstanbul

[5] Konu üzerinde; Politik-Ekonomik-Sosyal-Legal-Teknolojik etkenlerin analizi çalışması.

- Mersin Yedi Renk Lezbiyen Gey Biseksüel Trans Eğitim Araştırma ve Dayanışma Derneği
- Diyarbakır Barosu
- Ankara Barosu

Haklara Dair Farkındalık Konusunda Tespit Edilenler Sorunlar

- Tepkide ortaklaşmama (Aynı ve/veya benzer olaylarda benzer alanlarda çalışan kurumların ortak tepki gösterebilmesi gerekir. Dayanışma, görünürlüğü ve bu da farkındalığı artırır.)
- Kurumların uluslararası partnerlerle yeterli işbirliğinin olmaması (uluslararası partnerlerinin gücünden faydalanmasının gerekliliği tespit edilerek bu iş birliği neticesinde etkili çalışmaların yapılabileceği ifade edildi.)
- Baroların güçlerini yeteri kadar efektif kullanamaması.
    - Barolar,
    - Siyaseti etkileyici kuruluşlardır,
    - Lobi güçleri vardır
    - Kamuoyu oluşturabilirler
    - Güçlü arşiv kurabilecek durumdalar.
- Hedef grupta farkındalık eksikliği, bununla birlikte uzmanların-profesyonellerin de bilgi eksikliği.
- STÖ'ler ile Baroların arasında yeterli iş birliklerinin olmaması- (Kurulan ağlara/inisiyatiflere barolar yönetim ve/veya ilgili komisyonlar seviyesinde katılımcı olmalıdır ve STÖ'ler projelerinde baroları katılımcı olarak daha sık değerlendirmelidir.)
- Adli destek mekanizmalarına erişim yollarına ilişkin bilgilendirici içeriklerin yeterli ölçüde erişilebilir olmaması. (farklı dillerde materyal bulunmaması, engelli erişimi)

- Kültürel farklılıklar, toplumsal cinsiyet rolleri, öğrenilmiş çaresizlik gibi etmenler, farkındalığın artması önünde temel engellerdir.

    - **Bu Konu Başlığında Gelen Öneriler**
- Barolar aracılığıyla farkındalık artırıcı eğitimler düzenlenebilir.
- Adli destek ve mağdur hakları daire başkanlığı üzerinden savunuculuk faaliyetleri yapılabilir.

Adalete Erişim Konusunda Tespit Edilenler Sorunlar

- Fiziksel erişimde yaşanan zorluklar (görme, ortopedik ve işitme engelli erişimi zorunlu oldu ancak takibinin yapılması gerekir.)
- OHAL Komisyonu,- (Mahkemeye erişimin önünde önemli bir sorun olarak hala varlığını sürdürmektedir.)
- Mahkemeye gitme korkusu, Suçlanma, güvensizlik, algı gibi sebeplerle kişiler haklarını takip etmekten kolayca vazgeçiyor olması ve mahkeme tarafından suçlu bulunacağını düşünmek.
- Yargılamaların uzun sürmesi-Makul sürede yargılamaların yapılmaması.
- Adli kolluğun olmaması.

- Mahkeme masraflarının (gider avansı ve harçlar gibi) yüksekliği ve adli müzaheret taleplerinin reddedilmesi.
- Noter ücretlerinin yüksekliği (tercüme, tebligat, ihtar, vekâlet vb. ücretler.)
- Faili meçhuller
- Avukata erişimde yaşanan zorluklar, (baroların hem fiziksel olarak hem de sunulan bilgilerin içeriği bakımından engelli erişimi, anadilde erişim gibi konularda eksik kalması)
- İdareye karşı açılan davalarda AİHM ve AYM gibi hak incelemesi yapan mahkemelerin kararlarının icrasında yaşanan güçlükler
- AYM ve AİHM gibi kurumlara yapılan bireysel başvuruların yeterince yaygınlaşmaması.
    - Süre sorunu,
    - Umutsuzluk, aşırı şekilcilik
        - (Üçdağ v. Türkiye Kararı Çok Önemli AİHM kararı var md 6 ihlal vermişti bu kararda.[6])
- STÖ ve baroların dosyalara taraf olarak katılımının önündeki yasal kısıtlar. Katılım taleplerinin reddi, dosyalardaki gizlilik kararları
- Kamu personeli şüpheli olduğunda, yargılama/soruşturma izni verilmemesi ve bunun sonucunda ortaya çıkan cezasızlık sorunu

Protezlerin, cihazların cezaevlerine alınmaması, bu cihazlarla adliyeye de girmenin zor olması (Çam Kararı (AİHM)[7])

Yargıya Güven Erişim Konusunda Tespit Edilenler Sorunlar

- Yargı pratiklerinin siyasi saiklere dayanması.
- Etnik köken, dil, din ayrımcılığının yargı mekanizmasında yaygınlaşması.
- Damgalanma korkusu.
- Ekonomik sıkıntılar
- Yargı alanında liyakat sorunu.
- "Sosyal medya adaleti" sisteminin yaygınlaşması, bir konuya dair adil yargılanma umudunun konunun gündem olmasına bağlı olması. Bu durumun mağdurun unutulma hakkına da halel getirme tehlikesi.
- Sosyal medya adaletiyle birlikte masumiyet karinesinin de ciddi şekilde zarar görmesi.
- Kolluk-Yargı arasındaki ilişki; Jandarma, polis ve bekçilerin davranışlarının yaşanılan hak ihlalleri ve adalete erişim kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Ayrıca bu durum bölgeden bölgeye değişmektedir.
- Kolluk tarafından hazırlanan fezlekenin iddianameye, iddianamenin ise karara dönüşmesi ve yargılamada yaşanan "adaleti arama" pratiğinin zayıflaması, hukukçuların etkisinin azalması.
- Din/genel ahlak ekseninde ilkeler ön plana çıkartılarak yapılan yargılamaların olması

[6] https://tr.euronews.com/2021/08/31/aihm-turkiye-de-facebook-paylas-m-yuzunden-mahkum-olan-imam-hakl-buldu
[7] https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-161149%22]}

- Siyasilerin süregiden davalar hakkında dezavantajlı gruplar aleyhine yaptıkları açıklamalar.
- Gizli tanık uygulamasının yaygınlaşması.
- Sulh Ceza Hâkimliklerinin yapısı.
- Uzun tutukluluklar.
- Hukuki öngörülemezlik.

II. Grup

İki numaralı grupta kolaylaştırıcılığı Dr. Ceren Akçabay üstlenmiş, notları Eşit Haklar İçin İzleme Derneği adına Mahmut İsal almıştır.

Grup Katılımcıları:

- Adil Yargılanma Hakkına Erişim Derneği – Adana
- Adana Barosu
- Roman Hakları Derneği – Ankara
- Rosa Kadın Derneği - Diyarbakır
- SENEX Yaşlanma Çalışmaları Derneği
- Engelli Kadın Derneği - Ankara
- Mardin Barosu

Adalete Erişim Konusunda Tespit Edilenler Sorunlar

- Adliye binalarının konumlarının erişimde zorluk yaratması (Adalet "Sarayları" kimi illerde tek parça kimi illerde ise çok dağınık şekilde; Tek parça adliyeler ise kimi zaman çok uzak ve erişilmesi zor yerlerde olması. Dağınık adliyeler ise avukatlar için işlerin ilerletilmesi açısından çok zorluk yaratıyor)
- Adliyelerin engellilerin, yaşlıların fiziksel erişimine uygun olmaması.
- Yargıda, engelliler açısından ayrımcı uygulamaların yaygınlığı.
- Yargılama giderlerinin yüksekliği ve adli müzaheret taleplerinin sürekli reddedilmesi.
- Çok fazla ödenek kolu olması ve adli müzaheret olmadan bunların ücretlerinin başvurucular tarafından karşılanıyor olması.
- Yetkin avukat eksikliği ve CMK/Adli Yardım süreçlerinde yaşanan problemler. (veri analizi, uzmanlaşmış atama)
- Vasi atama süreçlerinde yaşanan problemler (özellikle cezaevlerinde bulunan kişiler bakımından)
- Anadilde savunma hakkı konusundaki eksiklikler, yetersiz tercümanlar sorunu Kollukta ise tercüme hizmeti alınmasının imkânsıza yakın olması.
- Uzlaştırma kurumunun din eksenli ilerlemesi ve arabuluculukla birlikte gelir eksenli değerlendirilmesi.

Haklara Dair Farkındalık Erişim Konusunda Tespit Edilenler Sorunlar

- STÖ'lerin kurumsal eksiklikleri.
- Hak temelli çalışan STÖ'lere kamu desteğinin olmaması.
- Kriminalize edilme, kamu kurumlarıyla çalışma imkânlarının azalması.
- Uluslararası fonlara bağımlılık öz kaynak yetersizliği sebebiyle içerik belirleme konusunda da bağımlılık oluşması.
- STÖ ve Baroların iletişim eksikliği.
- Kent konseyleri ve Belediyelerle çalışma pratiklerinin azlığı.
- Gönüllülük çalışmalarının profesyonellikten uzak olması.

Bu konu başlığında ifade edilen öneriler

- Haklara dair farkındalığın küçük yaştan itibaren geliştirilmeye başlanması gerekir.
- Kampanyaların ve görünürlük faaliyetlerinin teknolojiye ayak uydurması gerekir.
- Farkındalık eğitimlerinin sonrasında sonuçlarının ölçümü için takip edilmesi gerekir.

Yargıya Güven Erişim Konusunda Tespit Edilenler Sorunlar

- Yargı süreçlerinde karar alma mekanizmalarını etkileyen çıkar ilişkileri.
- Müdahillik taleplerinin reddi.
- Uzun yargılamalar.
- Siyasallaşan yargı.
- Liyakatsiz yargı mensupları.
- Gizli tanık müessesesi.
- Yargı uygulama ve kararlarında ayrımcılığın olması.

III. Grup

Üç numaralı grupta kolaylaştırıcılığı Nejat Taştan üstlenmiş, notları Eşit Haklar İçin İzleme Derneği adına Kader Tonç almıştır.

Grup Katılımcıları:

- Anka Üreten Kadın Derneği - Mersin
- Biz Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Araştırmaları Derneği – Antalya
- Lider Kadın Derneği - Mardin
- Özgürlük İçin Hukukçular Derneği – Genel Merkez (Diyarbakır)
- Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği – Genel Merkez (Ankara)
- Sosyal Yardımlaşma Rehabilitasyon ve Adaptasyon Merkezi – Diyarbakır
- Toplumsal Cinsiyet ve Hukuk Çalışmaları - Adana
- Yaşam Bellek Özgürlük – Eskişehir

Yargıya Güven Konusunda Tespit Edilenler Sorunlar

- Yargıç ve savcıların seçim kriterlerinin objektif niteliklere sahip olmaması (Siyasallaşmış yargı)
- Yargıç ve savcıların hizmet içi eğitimleri ve bu eğitimlerin sonuçlarının takip edilmemesi.
- Kanunların kapsayıcı olmaması- yasalarda hakların bütün gruplar bakımından güvence altına alınmaması- Uluslararası Sözleşmeler ile iç hukukun uyumlu olmaması
- AYM ve AİHM Kararlarına uyulmaması
- Uzun yargılama süreçleri bunun caydırıcı etki yaratması (Yargılama süresinin uzun olması nedeniyle-hedef süre belirlenmesi uygulamada kullanılmaya başlandı ancak bu durum da yüzeysel yargılamalar yapılmasına neden olduğu da görülmekte.)
- İkincil mağduriyetlerin yaşanması- toplumsal damgalanma ve suçlanma süreçlerinin yaşanması
- Gizlilik kararları
- Yargı sürecini destekleyen kurumların, mekanizmalarının yetersizliği (adli tıp, tercümanlık, bilirkişili vb.)
- Yargının demokratik gözetimine ilişkin mekanizmaların yokluğu
- Savcılık denetimlerinin sadece siyasi iktidara ait olması
- Savcı kolluk ilişkisindeki misyon değişikliği
- Adli yargılanma ilkelerinin uygulanmaması (silahların eşitliği vb.)

Haklara Dair Farkındalık Konusunda Tespit Edilenler Sorunlar

- Devletin insan hakları sözleşmelerinde yüklendiği farkındalık çalışmalarını yürütmemesi
- Kamu- sivil toplum ilişkisinin zayıflığı (Ekonomik-sosyal- siyasal)
- Sivil toplum daha aktif bir rol üstlenmemesi
- STÖ'lerin, baroları çalıştırmada ısrarcı olmaması
- Dezavantajlı Gruplar için erişilebilir bilgi, mecra yokluğu
- Haklara dair farkındalığın çok yönlü ve aktörlü bir süreç olması
- Yargının süjeleri olarak da baroların ve avukatların, hukukçuluk vasfında yetersiz olması- meslek etik ilkelerin uyulmaması.
- Dezavantajlı grupları cesaretlendiren devlet uygulaması ve yargı kararlarının yeterli olmaması/mevcut olanların ise yeterince bilinmemesi
- Olumsuz örneklerin çok fazla olması

Adalete Erişim Konusunda Tespit Edilenler Sorunlar

- Yargı hizmetinin noter masrafları dâhil olmak üzere, pahalı olması
- İkincil mağduriyet- toplumsal damgalanma- suçlanma
- Adliyelerin bazı yerlerde özellikle ilçelerde- taşrada hükümet konaklarının içinde olması
- Adliyelerin erişilebilirlik sorunları
- Hukuk usullerinin karışıklığı- kanunların dilinin sade ve herkes için anlaşılır olmaması.

websitesi: www.esithaklar.org
e-mail: esithaklar@gmail.com
adres: Ağa Çırağı Sokak, Pamir Apartmanı, No:7/1, Gümüşsuyu/Beyoğlu/ İSTANBUL

- Hak düşürücü sürelerde belirli bir standardın olmaması (mağdurlar açısından bu sürelerin karmaşık olması)
- Kapalı kurumlarda (cezaevleri, geri gönderme merkezleri gibi) adalete erişim açısından mekanizmanın bağımsız- tarafsız işlememesi kapalı kurumlara erişimin ya da oradakilerin adli mekanizmalara erişiminin oldukça zor olması)
- Dezavantajlı gruplar için bütüncül bir adli yardım-CMK-hukuki destek sisteminin olmaması
- KHK'lar ile mağdurların olağan yargı mekanizmaları dışına çıkarılması
- Zihinsel engelliler, kısıtlanan bireyler için dava- taraf ehliyeti sisteminin olumsuz sonuç yaratması (bir tehdit olarak kullanılması- vasi-vesayet vb.)
- Dezavantajlı gruplara karşı işlenen suçlarda yasalar da ağırlaştırıcı bir düzenlemenin bulunmaması
- "Memurun Muhakematı Kanunu" ilgili failin devlet görevlisi olduğu durumda adalete erişimi engelliyor

Çalışma Gruplarının Ortak Yanıtları

Yapılan bu etkinlik sonucunda üç ayrı grup aşağıda sıralanan başlıklar üzerinde ortaklaşmışlardır.

Yargıya Güven

- Siyasallaşan ve bağımsızlığını kaybeden yargı pratikleri.
- Ayrımcı uygulama ve kararlar
- Liyakat sorunu.
- Kolluk ve yargı arasında kurulan ilişki.
- Gizli tanık uygulaması.
- Uzun yargılamalar.
- AYM, AİHM kararlarının uygulanmaması
- Hak arayanların ikincil mağduriyete uğrama korkusu ve ikincil mağduriyet riskinden koruma mekanizmalarının eksikliği

Haklara Dair Farkındalık

- STÖ'lerin kendi aralarında ve Barolarla işbirliği konusunda eksiklikleri
- Savunuculuk konusunda yaşanan eksiklikler
- STÖ'lerin Kurumsal Eksiklikleri
- Hem uzmanların-profesyonellerin hem de bireylerin farkındalık eksikliği ve bu eksikliği gidermek için yeterli kapasite geliştirme faaliyetinin/içeriklerin olmayışı
- Erişilebilir içerik eksikliği
- Kamu/Sivil Toplum ilişkisinin zayıflaması
- Arşiv/veri toplama/veri analizi konusunda kurumsal eksiklikler
- Gönüllülük çalışmalarının/gönüllü eğitimlerinin sistemsizliği

Adalete Erişim

- Yargı hizmetlerinin pahalı olması
- Mahkeme süreçleri sonunda yaşanan ifşaat ve yıpranmayla birlikte toplumsal damgalanma endişesi
- Hukuk usullerinin karmaşıklığı
- Fiziksel erişilebilirlik sorunları
- Dil bariyeri
- CMK-Adli yardım sistemlerinde uzmanlaşma eksikliği.
- Baroların anadil ve engelli erişimi konusunda var olan eksiklikleri.
- OHAL Komisyonu.
- Uzlaştırma ve Arabuluculuk kurumlarının amacına uygun işlemesi.
- Dezavantajlı gruplar açısından ayrımcı uygulamalar
- Adli kolluk eksikliği
-

2. Günün Çıktıları

Toplantının ikinci gününde, ilk günün değerlendirilmesinin ardından bir SWOT[8] Analizi çalışması yapılmıştır.

a. SWOT Analizi

SWOT Analizi neticesinde, ihtiyaç analizi toplantısına katılan örgütler ve baroların güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler açısından ortaklaştığı noktalar şunlar olmuştur:

- Güçlü Yönler:
  - Baroların dezavantajlı gruplarla ilgili komisyon çeşitliliği
  - Toplantı bileşenlerinin coğrafi ve faaliyet açısından yaygınlığı
  - Hukuki bilgi
  - Gönüllü hak savunucuları (nitel)
  - Baroların ekonomik olanakları ve her avukatın baroya üye olması
  - Mağdurlarla anadilde iletişim konusunda kolaylaştırıcılık yapabilecek bileşenlerin olması
  - Veri toplayabilme

- Zayıf Yönler:
  - Baroların komisyonlarının her seçimde yenilenen yapısı (Seçime Bağlı Yapı)
  - Toplantı bileşenlerinin işbirliği deneyiminin azlığı (özellikle stö-baro açısından)
  - Gönüllü politikası ve gönüllü eğitimi eksikliği (nitel)
  - İzleme-Raporlama deneyiminin olmaması

[8] SWOT, İngilizce, Strengths (Güçlü Yönler), Weaknesses (Zayıf Yönler), Opportunities (Fırsatlar), Threats (Tehditler) kelimelerinin baş harflerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş bir kısaltmadır.

- Dezavantajlı gruplara erişim (barolar açısından)
- Görünürlük ve kampanyaların yetersizliği
- Veriyi bilgiye dönüştürecek şekilde analiz edememe

- Fırsatlar:
  - Hibe destekleri
  - Toplantı bileşenlerinin coğrafi ve faaliyet açısından yaygınlığı sayesinde deneyim paylaşımı/bir ağ kurulması imkânı
  - Veriyi anlamlandırıp raporlaştırma (bilgiye çevirme)
  - Sosyal medyanın gücü
  - Gönüllülerin farkındalık düzeylerinin ve insan hakları bilgilerinin artırılması
  - İnsan hakları eylem planının adalete erişim hedefini içermesi
  - Seçimlerin yakın zamanda yapılma ihtimali.
- Tehditler:
  - Kriminalize edilme kaygısı ve bunu yarattığı otokontrol
  - Küresel olarak insan hakları fikriyatına ilginin azalması
  - Sosyal medyanın STÖ'lerde aktivizme yönelik bir atıllık yaratması
  - İklim krizi/küresel salgın/ekonomik kriz
  - STÖ'ler üzerinde hukuki ve mali baskılar
  - İlkesiz siyasi atmosfer
  - Seçimlerin yakın zamanda yapılma ihtimali.

Bu başlıklardan da anlaşılacağı üzere benzer konular (örneğin Seçimlerin yakın zamanda yapılma ihtimali) hem avantaj hem dezavantaj olarak değerlendirilebilmektedir. Bu değerlendirmeler ışığında alınabilecek eylemlerden bazıları şunlar olarak öne çıkmıştır:

1. İşbirliğinin güçlendirilmesi
2. İzleme değerlendirme çalışmalarına ağırlık verilmesi
3. Toplanan verilerin işlenerek anlamlı bilgiye dönüştürülmesi
4. Haklara dair farkındalığı artırıcı faaliyetlerin planlanması
5. Haklara dair içeriklerin erişilebilir hale getirilmesi
6. Görünürlük çalışmaları yapılması (sosyal medya, kampanya, kaynak geliştirme vs.)
7. Hukuki okuryazarlığın artırılması
8. Gönüllüleri faaliyetlere dâhil etmek için yaratıcı yöntemlerin geliştirilmesi
9. Kapasite geliştirme (eğitici eğitimlerinin artırılması)
10. Dayanışma ağlarının güçlendirilmesi

b. Harita Çalışması

Son etkinlik olarak tüm katılımcıların destekleriyle bir harita çalışması yapılmıştır. İki gün boyunca belirlenen ihtiyaçlar neticesinde paydaşlar hem diğer kurumları tanımış, hem de kendi ihtiyaçlarına yönelik olarak farkındalıkları artmıştır. Bu harita çalışmasında katılımcılar "Dezavantajlı Grupların

Adalete Erişiminin Güçlendirilmesi Projesi" kapsamında hangi başlıklarda katkı sunabileceklerini paylaşmışlardır.

Diyarbakır:

Göç ve İnsani Yardım Vakfı (GİYAV)

- Göç ve İnsani Yardım Vakfı, iç göç eylemlerinin ve zorunlu göçlerin temel yönelim alanlarının başında gelmekte olan Mersin ilinde 1999 yılında kurulmuştur. Göç ve İnsani Yardım Vakfı, çalışmalarını 2010 yılına kadar Mersin ilinde yürüttükten sonra Vakıf Merkezini Diyarbakır iline taşımıştır. Yakın zamanda "Anadili İzlenmesi Raporu" başlığıyla bir yayını kamuoyuyla paylaşan GİYAV projeye anadili hakkı üzerine çalışmalarıyla katkı sunabileceğini belirtmiştir.
  https://www.giyav.org.tr/

Rosa Kadın Derneği

- Rosa Kadın Derneği 09.11.2018 yılında Diyarbakır ilinde kurulmuştur. Kuruluş amacı; kadına yönelik toplumsal, siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik, cinsel, psikolojik her türlü şiddetle mücadele etmek, kadına yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasını sağlayacak çalışmalar yürütmek, toplumsal cinsiyet eşitliğini yaygınlaştırmak için projeler geliştirmek, uygulamak, sivil toplum ve kadın örgütleri ile dayanışmak ve doğayı-doğal yaşamı korumak, ekolojik bir yaşam inşasını sağlamak, demokrasi ve barış kültürünü yaymak ve gerçekleştirmektir. Bu bağlamda Rosa Kadın Derneği, kadınların adalete erişimi hususunda yaşanan engellere dair çalışmalara katkı sunabileceğini belirtmiştir.
  http://www.rosakadindernegi.com/

Engelsiz Bileşenler Federasyonu

- Diyarbakır'da mukim ve çok sayıda bileşenin desteklediği "Engelsiz Bileşenler Federasyonu" projeye içeriklerin erişilebilir hale getirilmesi hususunda katkı sunabileceklerini belirtmiştir.
  https://www.engelsizbilesenler.org.tr/tr/

Sosyal Yardımlaşma Rehabilitasyon ve Adaptasyon Merkezi (SOHRAM)

- Temel amacı her türlü şiddetten (işkence, savaş, iç karışıklık, sosyal çalkantı, aile içi şiddet ve taciz… Vs.) etkilenmiş kişilere sosyal yardım, eğitim desteği, hukuksal destek, psikolojik ve fiziksel rehabilitasyon hizmeti vermek olan SOHRAM uzun yıllardır Diyarbakır'da sosyal hizmet psikososyal destek alanlarında faaliyet göstermektedir. SOHRAM, adalete erişimde güçlük yaşayan gruplara psikososyal destek sağlayabileceğini belirtmiştir.
  https://sohram.com/kurum/

Diyarbakır Barosu

- Yirmiye yakın merkez ve komisyonuyla, geçmişten gelen geleneğiyle ve insan hakları tecrübesiyle Türkiye'nin en eski barolarından olan Diyarbakır Barosu projeye dava takip ve koordinasyon hususlarında destek sağlayabileceğini ayrıca Diyarbakır'da yapılacak etkinliklerde lojistik destek sunabileceğini belirtmiştir.
  https://www.diyarbakirbarosu.org.tr/

Mardin:

Hayata Destek Derneği (STL)

- STL, afetlerden etkilenmiş toplulukların temel hak ve ihtiyaçlarına erişimlerini sağlamayı amaçlayan bir insani yardım kuruluşudur. 2005'ten bu yana insanlık, ayrım gözetmeme, tarafsızlık, bağımsızlık ve hesap verebilirlik ilkeleriyle Acil Yardım, Mülteci Destek, Çocuk Koruma ve Sivil Toplumu Güçlendirme ve Koordinasyon çalışmaları yürütüyor. STL yaygın saha tecrübesi, mülteci topluluklara erişimi ve topluluk gönüllülüğü deneyimlerini projeye aktarabilecektir.
  https://www.hayatadestek.org/

Lider Kadın Derneği (LKD)

- 2010 yılında Mardin'in Kızıltepe ilçesinde kurulan Lider Kadın Derneği (LKD); toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddetle mücadele için faaliyetler yürüten, toplumda bu konularda duyarlılık ve farkındalık yaratan, bu anlamda var olan tüm mekanizmaları güçlendirip harekete geçirmeye çalışan bir sivil toplum kuruluşudur. LKD saha deneyimi ve dil desteği (Arapça ve Kürtçe) sunabilecektir.
  http://www.liderkadindernegi.org/

Süryani Dernekleri Federasyonu (SÜDEF)

- SÜDEF toplantıya katılamamış ancak yazılı bir sunum iletmiştir. İlgili sunum rapor ekindedir.

Mardin Barosu

- İnsan hakları deneyimi, ondan fazla merkez ve komisyonu ve avukatlara yönelik eğitim faaliyetlerinin yoğunluğuyla Mardin Barosu eğitim merkeziyle projeye destek sunabilecektir. Mardin Barosu, Baro/STÖ işbirliği açısından da iyi uygulamaları paylaşacaktır.
  http://www.mardinbarosu.org.tr/default.aspx

Adana/Mersin:

Mersin Yedi Renk Lezbiyen Gey Biseksüel Trans Eğitim Araştırma ve Dayanışma Derneği (Mersin 7 Renk LGBT Derneği)

- Mersin 7 Renk LGBT Derneği, LGBT yurttaşların, özgürlükçü değerleri benimsemelerine, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli varoluşlarını gerçekleştirme, kendilerini yetiştirerek toplumsal barış, huzur ve refahın gelişmesine bireysel, toplumsal, kültürel hayat ve davranışlarıyla katkıda bulunabilmelerine destek olmak amacı ile kurulmuştur ve projeye avukat ağlarıyla ve tematik eğitimlerle destek verebilecektir.
  http://www.mersinyedirenk.org/index.php

Anka Üreten Kadın Derneği (ANKA)

- Mersin ve çevresinde Türkiyeli ve Mülteci kadınların ve kız çocukların güçlendirilmesi alanlarında çalışan ANKA, farkındalık eğitimleri ve mülteci kadınlara erişim konusunda destek sağlayabilecektir.
  http://ankauretenkadin.org.tr/

Adil Yargılanma Hakkına Erişim Derneği (AYHED)

- Ülkemizdeki en önemli sorunun Ulusal ve Uluslararası mevzuatta güvence altına alınan ve tüm hakların kapsayıcısı konumunda olan Adil Yargılanma Hakkı olduğu tespit eden AYHED, temel çalışma alanını olan "Adil Yargılanma Hakkı" başlığı altında insan hakları hukuku alanında aktif ve etkin çalışmayı temel bir hedef olarak belirlemiştir. Bir hukukçu derneği olan AYHED, izleme ve stratejik dava konularında eğitimlerle destek sağlayabileceğini belirtmiştir.
  https://www.ayhed.org.tr/

Toplumsal Cinsiyet ve Hukuk Çalışmaları (TOCH)

- Toplumsal cinsiyet ve hukuk alanında çalışmalar gerçekleştiren bir grup feminist avukat olarak yargılama süreçlerindeki cinsiyetçi dil ve ayrımcılığı açığa çıkarmak ve bu konuda farkındalık yaratarak cinsiyetçi dil ve ayrımcılık konusunda yaşanacak dönüşüme katkı sağlamak üzere yola çıkan TOCH, savunuculuk ve veri analizi konusunda deneyim paylaşımı konusunda destek olabilecektir.
  https://toplumsalcinsiyetvehukuk.com/

Adana Barosu

- Otuza yakın merkez ve komisyonuyla, Adana'da insan haklarının korunması alanında öncülük yapan Adana Barosu, engelli hakları konusunda farkındalık, savunuculuk, veri analizi ve görünürlük konularında destek sağlayabileceğini belirtmiştir.
  https://www.adanabarosu.org.tr/

Antalya:

Senex Yaşlanma Çalışmaları Derneği (Senex)

- Senex, 2019 yılı Haziran ayında Türkiye'nin yaşlanma dinamiklerini ve toplumsal yaşlanma sürecinde karşılaşacağı sorunlar, olanaklar ve atılması gereken adımlara ilişkin girişimlerden ilki olarak kurulmuştur. Senex, projeye yaşlanma çalışmaları konusunda farkındalık eğitimleri ve izleme/raporlama alanlarında katkı sunabilecektir. http://www.senex.org.tr/

Biz Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Araştırmaları Derneği (Biz Derneği)

- İnsan hak ve özgürlükleri temelinde, bağımsız, eşitlikçi bir politikayla her türlü ayrımcılığa ve her türlü şiddete karşı mücadele etmeyi hedefleyerek kurulan Biz derneği, LGBTİ+ çalışmaları ve hukuki destek alanlarında projeye katkı sunabilecektir. https://www.facebook.com/bizdernegi/?ref=page_internal

Antalya Barosu (Antalya Barosu Toplantıya Katılamamıştır)
http://www.antalyabarosu.org.tr/

Ankara/Eskişehir:

Yaşam Bellek Özgürlük Derneği

- Yaşam Bellek Özgürlük'ün kendisi için tanımladığı görev hak savunuculuğu yaparak; evrensel temel hak ve özgürlükler bağlamında toplumsal bilinç oluşturmaktır. Toplumsal bilinç aynı zamanda hak ihlallerinin ortadan kaldırılmasını sağlamak için mücadele etmeyi de içermektedir. Yaşam Bellek Özgürlük, projeye görünürlük, farkındalık ve izleme alanlarında katkı sunabilecektir.
https://yasambellekozgurluk.org/

Roman Hakları Derneği

- Her insanın haklarına eşit bir şekilde erişebileceği bir dünya için sloganıyla Ankara'da kurulan Roman Hakları Derneği, çocuk hakları, dava izleme gibi alanlarda çalışmaktadır. Dernek projeye, görünürlük, kapalı gruplara erişim konusunda deneyim aktarımı gibi başlıklarda katkı sunabilecektir.
https://romanhaklaridernegi.com/

Engelli Kadın Derneği

- Engelli Kadın Derneği (ENG-KAD) bu sorunlarla mücadele etmeyi hedefleyen bir grup kadının bir araya gelerek feminizm ve engelli bireyler için onurlu bir yaşam ortak paydasında buluşmasıyla Eylül 2011 'de Ankara'da kurulmuştur. ENG-KAD projeye kesişimsel gruplarla çalışma pratikleri hakkında deneyim paylaşımı şeklinde katkı sunabilecektir.
http://engellikadin.org.tr/

Ankara Barosu

- Tematik kurulları, komisyonları ve merkezleriyle insan hakları savunusunda öncü bir rolü olan Ankara Barosu Türkiye'nin en kalabalık ikinci barosudur. Ankara Barosu projeye, koordinasyon, dava takibi, veri analizi, kapalı gruplara erişim gibi başlıklarda destek olabilecektir.
  http://www.ankarabarosu.org.tr/default.aspx?AnaSayfa

Çok şehirli STÖ'ler:

İşitme Engelliler ve Aileleri Derneği (İED)

- İED, işitme engellilerin, işitme kaybı her ne sebeple olursa olsun sorunlarıyla ilgilenen hak temelli bir dernektir. Geçmiş adalete erişim alanında çalışma tecrübesi bulunan İED, kapasite geliştirme, anadil ve erişilebilirlik alanlarında projeye destek olabilecektir.
  https://www.ied.org.tr/

Özgürlük İçin Hukukçular Derneği (ÖHD)

- ÖHD, Tüzüğünde tanımlandığı şekilde ezilen sınıf, kimlik ve cinslerin hak arama mücadelesinde temel hak ve özgürlükler mücadelesini amaçlamaktadır, 6000 civarı üyesi bulunan ve üye olmak için avukat olma şartı bulunan ÖHD, projeye avukat ağıyla, şubeleriyle, raporlama ve sosyal medya görünürlüğüyle destek olabilecektir.
  https://ozgurlukicinhukukcular.org/tr

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER)

- SHUDER, üniversitelerin sosyal hizmet lisans bölümü mezunu olan Sosyal Hizmet Uzmanı/Sosyal Çalışmacıların üye olabildikleri bir meslek kuruluşudur. SHUDER 23 ilde 2000'den fazla üyesiyle birlikte, Sosyal Hizmet Uzmanı ağı (sivil toplum ve kamuda çalışan) görüşme teknikleri eğitimi, yaklaşım eğitimleri gibi başlıklarda projeye destek sunabilecektir.
  http://shuder.org/

Sonuç

Toplantı sonucunda adalete erişimin güçlendirilmesine katkı sunmak bakımından:

- STÖ-Baro iş birliklerinin geliştirilmesini,
- Dezavantajlı gruplara yönelik farkındalık eğitimlerinin,
- STÖ'lere yönelik kapasite geliştirme eğitimlerinin,
- İzleme, raporlama ve veri analiz eğitimlerinin,
- Stratejik davalama hedefiyle hukuksal işbirlikleri geliştirilmesi,
- Kesişen ayrımcılığı da kapsayan bir yaklaşım geliştirilmesi,
- İnterdisipliner çalışmaların teşvik edilmesi,

- Adalete erişim konusunda çalışan uluslararası kuruluşlarla işbirlikleri kurulması ve güçlendirilmesi,

çalışma başlıkları olarak önerildi.

Ekler

- SWOT Analizi Sonuç Tablosu
- Anket Sonuçları
- Katılımcıların Canlı Yanıtladıkları Sorular
- Harita (https://graphcommons.com/graphs/17422f9e-0901-4d21-af1c-d85ec4734636)
- SÜDEF Yazılı Sunum

www.adaleteerisim.org

https://twitter.com/AdaleteErisim

https://www.instagram.com/adaleteerisim/